

KLAGANDE

Gabriella Linders, 840924-3527

God man: Monika Zetterqvist
 Killebäckstorpsvägen 203
 269 93 Båstad

MOTPARTER

1. Försäkringskassan (mål nr 3149-17)
 Processjuridiska enheten, Malmö
 Box 4153
 203 12 Malmö

2. Vård- och omsorgsnämnden i Båstads kommun (mål nr 7146-17)
 269 80 Båstad

ÖVERKLAGADE BESLUT

1. Försäkringskassans beslut den 8 mars 2017, se bilaga 1
2. Vård- och omsorgsnämndens beslut den 26 maj 2017

SAKEN

1. Assistansersättning
  2. Personlig assistans
-

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver Försäkringskassans beslut och bestämmer att Gabriella Linders har rätt till assistansersättning. Mål nr 3149-17 visas åter till Försäkringskassan för prövning av omfattningen av ersättningen. Fram till dess Försäkringskassan bestämmer något annat ska assistansersättning ges ut i den omfattning som följer av beslutet den 18 maj 2011.

Förvaltningsrätten skriver av mål nr 7146-17.

BAKGRUND

Mål nr 3149-17

Gabriella Linders har tidigare varit beviljad assistansersättning med i genomsnitt 138 timmar i veckan. Försäkringskassan beslutade den 25 januari 2017 att Gabriella Linders från och med mars 2017 inte längre har rätt till assistansersättning eftersom hennes behov av personlig assistans avseende de grundläggande behoven bedöms understiga 20 timmar per vecka. Försäkringskassan beslutade samtidigt att avslå Gabriella Linders ansökan om fler timmar med assistansersättning för att delta i daglig verksamhet. Den 8 mars 2017 beslutade Försäkringskassan genom omprövning att ändra sitt tidigare beslut endast på så sätt att tid för skäligt rådrum flyttades fram till utgången av mars 2017, se bilaga 1.

Mål nr 7146-17

I beslut den 26 maj 2017 avlog Vård- och omsorgsnämnden i Båstads kommun (nämnden) Gabriella Linders ansökan om biträde av personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Som motivering till beslutet anförde nämnden i huvudsak följande. Gabriella Linders behov av handgriplig och aktiv hjälp med de grundläggande behoven är inte tillräckligt stora eller omfattande. Behoven bedöms inte heller vara av den mycket privata och fysiskt nära karaktär, som uppfattas som mycket känslig för den personliga integriteten. Gabriella Linders funktionsnedsättning förorsakar henne inte så stora och omfattande insatser som krävs för att vara berättigad till personlig assistans enligt LSS.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Mål nr 3149-17

Gabriella Linders yrkar att hon ska beviljas assistansersättning i tidigare omfattning samt för tid i daglig verksamhet. Hon anför i huvudsak följande. Försäkringskassan har i sin utredning på flera punkter förenklat och underdrivit hennes hjälpbehov. Det handlar många gånger inte om att hon behöver motiveras utan att hennes assistenter praktiskt måste utföra momenten. Även om hon rent fysiskt kan utföra flera moment, så medför hennes psykiska funktionsnedsättning att hon inte förstår att hon ska göra något eller hur hon ska göra det. Vid tandborstning handlar det inte om att motivera henne att borsta tänderna utan om att få henne att gapa och att tillåta assistenten att borsta hennes tänder, vilket kan ta 10-15 minuter per gång. Vidare är det orimligt att endast räkna med två minuter för två toalettbesök per dag. – Hon har stora svårigheter att föra mat till munnen, eftersom hon inte kan behålla mat på besticken. Hon skulle inte på egen hand kunna få i sig tillräckligt med näring. De dagar hon inte mår bra, kan hon inte alls äta själv. – Vid kommunikation är hon i behov av en assistent för att kunna kommunicera med andra. Assistenten behöver ingående kunskap både om henne och om hennes mycket speciella sätt att kommunicera. Hon har ett stort ordförråd, men förstår inte innebörden av alla ord. Hon har även ett eget sätt att använda ord och blir upprörd och utåtagerande om hon blir korrigerad. – Hennes tillsynsbehov är främst kopplat till hennes utåtagerande beteende, som kräver tillsyn av övervakande karaktär. Om man inte arbetar med henne på ett alldeles unikt och speciellt sätt förvärras beteendet. Utbliven tillsyn leder till att hon skadar sig själv och andra samt att hon kastar och förstör saker.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och uppger i huvudsak att det inte finns några inrapporterade allvarligare händelser kopplat till Gabriella Linders utåtagerande beteende.

Mål nr 7146-17

Gabriella Linders yrkar att hon ska beviljas biträde av personlig assistans enligt LSS med 138 timmar per vecka. Hon anför i allt väsentligt samma omständigheter som i sambandsmålet, mål nr 3149-17, och tillägger i huvudsak följande. Nämnden har på flera punkter i sin utredning förenklat och underdrivit hennes behov av hjälp. Det är direkt felaktigt att hon endast skulle vara i behov av vägledning och handräckning. Nämnden har inte gjort någon beräkning av hennes hjälpbehov avseende de grundläggande behoven. – Hon framför även kritik mot nämndens handläggning av ärendet.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås.

MÅLENS HANDLÄGGNING

Förvaltningsrätten har hållit gemensam muntlig förhandling i målen den 19 september 2017.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målen är om Gabriella Linders behov av personlig assistans för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Försäkringskassan har i tidigare beslut från år 2011 beräknat Gabriella Linders hjälpbehov avseende personlig hygien till totalt 11,2 timmar per vecka

samt hennes hjälpbehov avseende av- och påklädning till 10,5 timmar per vecka. Av utredningen framgår inte annat än att Gabriella Linders tillstånd, och därmed hennes behov av hjälp, i princip är oförändrat i förhållande till tidigare prövning. Även om en del av hjälpbehovet avser muntligt stöd framgår att Gabriella Linders i många situationer är i behov av handgriplig hjälp, särskilt i duschsituationer och vid toalettbesök. Enligt förvaltningsrättens mening saknas anledning att minska tidsåtgången i sådan utsträckning som Försäkringskassan gjort. Gabriella Linders hjälpbehov med de grundläggande behoven kan istället skäligen uppskattas till 11 timmar per vecka avseende personlig hygien och 8 timmar per vecka avseende av- och påklädning.

Vad gäller måltider anges i gjord ADL-bedömning att Gabriella Linders kan föra mat och dryck till munnen. I åberopat läkarintyg anges dock att hon beroende på dagsformen någon gång kan föra ett glas vatten till munnen, men att hon inte har kapacitet att försörja sig själv med mat. Vidare framgår av uppgifter från den gode mannen att Gabriella Linders har stora svårigheter att på egen hand hålla kvar mat på besticken när hon för maten till munnen. Mot denna bakgrund anser förvaltningsrätten att Gabriella Linders hjälpbehov i samband med måltider bör bedömas som ett grundläggande behov. Tidsåtgången kan skäligen uppskattas till 1 timme per dag, motsvarande i genomsnitt 7 timmar per vecka.

I fråga om kommunikation framgår att Gabriella Linders har en begränsad språkförståelse och att hon har egna benämningar avseende flera ord. Enligt uppgift från både assistenter och den gode mannen behöver hon på grund av sina kommunikationssvårigheter hjälp med att tolka både vad som sägs och vad hon själv vill förmedla. Mot bakgrund av vad som framkommit i utredningen anser förvaltningsrätten visat att Gabriella Linders behöver hjälp av en person som känner henne väl och har kunskaper om henne och hennes funktionshinder. Behov av hjälp finns såväl när hon ska förmedla sig till

utomstående som när hon ska förstå budskap från andra. Hennes hjälpbehov avseende kommunikation ska därför anses vara ett grundläggande behov och tidsåtgången ska beaktas med skäliga 30 minuter per dag, motsvarande 3,5 timmar per vecka.

Sammantaget anser förvaltningsrätten att Gabriella Linders har ett behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i en omfattning som uppgår till 29,5 timmar per vecka. Hon har således rätt till assistansersättning.

Det bör ankomma på Försäkringskassan som första instans att utreda övriga behov och besluta om Gabriella Linders totala antal assistanstimmar. Mål 3149-17 ska därför överlämnas till Försäkringskassan för vidare handläggning.

Vid denna utgång föreligger inte skäl att pröva Gabriella Linders överklagande av nämndens beslut om rätt till biträde av personlig assistans enligt LSS. Mål nr 7146-17 ska därför skrivas av från fortsatt handläggning.

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE

Hur man överklagar denna dom i frågan om assistansersättning framgår av bilaga 2 (Dv 3104/1b) och i frågan om personlig assistans framgår av bilaga 3 (Dv 3109/1b).

Fredrik Löndahl

(skiljaktig mening, se nedan)

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Aqba Ar-Rawi, Gertrud Fäldt Wikström och Jan Johnsson.

Ingrid Widman har föredragit målen.

Chefsrådmannen Fredrik Löndahl är skiljaktig och anför följande:

Det står genom utredningen fullständigt klart att Gabriella Linders har ett omfattande behov av stöd och hjälp i sin dagliga livsföring. Frågan är om detta behov ska tillgodoses inom ramen för assistansersättning. För detta krävs att hennes behov av personlig assistans för s.k. grundläggande behov uppgår till minst 20 timmar per vecka. Om så inte är fallet får behovet istället tillgodoses genom andra insatser. Det är dock inte en fråga i dessa mål.

Försäkringskassan har tidigare gjort en bedömning av Gabriella Linders behov, som enligt lag ska omprövas med vissa intervall. Vid en omprövning ska som regel en ny utredning och bedömning göras. Försäkringskassan har då självklart att beakta såväl eventuell förändrad lagstiftning som ny praxis, som kan medföra att en annan bedömning görs än tidigare i såväl mer generös som mer restriktiv riktning. Utifrån det nu sagda gör jag följande be-

dömning avseende Gabriella Linders behov av personlig assistans för de grundläggande behoven.

Av gjord ADL-bedömning framgår att Gabriella Linders kan föra mat och dryck till munnen om någon sitter bredvid och uppmuntrar henne att äta och dricka. Hennes hjälpbehov i matsituationer kan därmed inte räknas som ett grundläggande behov. Den omständigheten att Gabriella Linders behöver matas de dagar hon mår sämre föranleder inte någon annan bedömning.

Vad gäller kommunikation framgår att Gabriella Linders har ett talat språk och ett relativt stort ordförråd, men att hon har svårigheter när hon ska förmedla sig och förstå budskap från andra. Det har dock inte framkommit att svårigheterna är av en sådan karaktär att det krävs en tredje person för att kommunikation överhuvudtaget ska vara möjligt och att assistenterna därför behöver ha en särskild kunskap om Gabriella Linders för att kunna hjälpa henne att förstå och förmedla budskap (jfr RÅ 2010 ref. 17). Hennes hjälpbehov avseende kommunikation kan därmed inte hänföras till de grundläggande behoven.

Vad gäller Gabriella Linders tillsynsbehov framgår av det medicinska underlaget att det till stor del är hänförligt till hennes epilepsi, som inte beror på en psykisk funktionsnedsättning och därmed inte kan godtas som ett grundläggande behov (HFD 2015 ref. 46). Vidare anges i utredningen att Gabriella Linders i vissa situationer kan ha ett utåtagerande beteende och ett självskadebeteende. Det saknas dock stöd för att det krävs någon med ingående kunskap om Gabriella Linders och hennes funktionsnedsättning för att kunna tillgodose hjälpbehovet i denna del. Det föreligger därmed inte heller förutsättningar för att räkna med någon tid för annan hjälp som förutsätter ingående kunskap såsom ett grundläggande behov.

Vad slutligen gäller Gabriella Linders hjälpbehov avseende personlig hygien samt av- och påklädning framgår att hon behöver handgriplig hjälp i vissa moment, bl.a. i duschsituationer och vid vissa toalettbesök. En stor del av hjälpbehovet består dock av sådana aktiverings- och motiveringsinsatser som inte kan berättiga till personlig assistans såsom ett grundläggande behov. Med hänsyn till vad som framkommit om Gabriella Linders svårigheter vid tandborstning anser jag att hon vid detta moment bör tillgodoräknas ytterligare några minuter per dag såsom ett grundläggande behov, utöver de totalt fyra minuter som Försäkringskassan godtagit. Detsamma gäller den av Försäkringskassan godtagna tiden för toalettbesök om totalt fyra minuter per dag. Jag bedömer dock inte att hjälpbehovet i dessa delar är av sådan omfattning att Gabriella Linders sammantagna hjälpbehov avseende de grundläggande behoven överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka. Rätt till assistansersättning föreligger därmed inte.

Överröstad i denna del är jag i övrigt ense med majoriteten.

Försäkringskassan

Gemensamma försäkringsfrågor Omprövning
Kundcenter, 0771-524 524

Datum
2017-03-08

1 (12)
Person- och diarienummer
19840924-3527
012983-2017

Monika Zetterqvist
Killebäckstorpsvägen 203
269 93 Båstad

Beslutet gäller Gabriella Linders

Omprövning av beslut om assistansersättning

Beslut

Försäkringskassan ändrar beslutet som fattades den 25 januari 2017.

Nytt beslut

Försäkringskassan avslår din ansökan om fler timmar med assistansersättning. Du har inte längre rätt till assistansersättning. Vid omprövningen bedömer Försäkringskassan att tiden för skäligt rådrum ska förlängas eftersom du bedöms behöva viss tid för att ordna ditt stödbehov på annat sätt. Därför kommer assistansersättning att betalas ut till och med mars 2017, under förutsättning att personlig assistans lämnas.

Beskrivning av ärendet

Det tidigare beslutet

Försäkringskassan beslutade den 25 januari 2017 att avslå din ansökan om fler timmar med assistansersättning. Samtidigt beslutade Försäkringskassan att du inte längre har rätt till assistansersättning. Eftersom Försäkringskassan bedömde att du behöver viss tid för att ordna ditt stödbehov på annat sätt fick du assistansersättningen utbetald även för februari 2017. Från och med mars 2017 beslutades att utbetalningen skulle upphöra.

Din begäran om omprövning

Du har genom god man begärt omprövning av beslutet. Du yrkar på att assistansersättningen ska fortsätta som tidigare, med 138 timmar i veckan. Du åberopar också utrymmet som Försäkringskassan har att låta beslutet om att inte längre betala ut assistansersättning gälla från en senare tidpunkt, dock senast från och med den tredje månaden efter den då beslutet fattades. Du skriver att inga förhållanden har ändrats. Du har inte fått någon tid beräknad för kommunikation eller annan ingående kunskap. Du skriver att Försäkringskassan inte har tagit hänsyn till nyare läkarutlåtanden. Du begär också inhibition.

Den 21 februari 2017 har du lämnat in följande handlingar:

- Komplettering av begäran om omprövning
- Beslut om assistansersättning den 25 januari 2017
- Anteckning från telefonsamtal med Eva-Mari Persson, enhetschef Båstads kommun
- Intyg från Eva-Mari Persson, enhetschef Båstad kommun, den 2 februari 2017

Gemensamma försäkringsfrågor Omprövning
Kundcenter, 0771-524 524

Datum
2017-03-08

Person- och diarienummer
19840924-3527
012983-2017

- Intyg, tandläkare Anneli Olsson den 5 januari 2017
- Intyg, dr Torbjörn Lindqvist den 19 december 2016
- Läkarutlåtande om hälsotillstånd, dr Anders Lundgren den 10 januari 2017
- Beslut om assistansersättning den 18 maj 2011
- Försäkringskassans beräkning av det totala behovet av personlig assistans, efter utredning och kommuniceringssvar som inkom den 4 maj 2011
- Utlåtande, Lena Ljungquist, enhetschef Båstads kommun den 20 februari 2017
- Redogörelse över ditt hjälpbehov, skrivet av personliga assistenter den 9 februari 2017

I telefonsamtal med din god man den 2 mars 2017 framkommer att du behöver samma antal assistanstimmar som du behövde 2011. Det var ingen som informerade om att varje minut i din dag skulle preciseras, men behovet har inte förändrats, tvärt om. Du säger också att du inte kan klara dig själv på daglig verksamhet.

Eftersom du har begärt omprövning av beslutet som fattades den 25 januari 2017 har Försäkringskassan gått igenom ärendet på nytt, beaktat vad du har framfört och gjort en ny prövning.

Försäkringskassans utredning i samband med omprövningen

Inhibition

Försäkringskassan tolkar din begäran om omprövning så att du önskar inhibition (att Försäkringskassans beslut inte genomförs utan skjuts upp i avvaktan på omprövning). När inhibition begärs kan Försäkringskassan inte bifalla detta. Försäkringskassan har handlagt ditt ärende skyndsamt. Om Förvaltningsrätten tar emot ett överklagande från dig kan de besluta att Försäkringskassans beslut tills vidare inte ska gälla (inhibition).

I beslutet den 25 januari 2017 bedömdes du tillhöra grupp 1 i den personkrets som kan ha rätt till assistansersättning.

Motivering till beslutet

Villkor för rätt till assistansersättning

En person har rätt att få assistansersättning från Försäkringskassan om personen:

- tillhör den personkrets som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan

Tvåårsomprövning

Försäkringskassan ska ompröva rätten till assistansersättning sedan två år förflutit från senaste prövningen.

Grundläggande behov

Med grundläggande behov menas hjälp för att klara sin hygien, för att klä på sig och klä av sig, för att äta, för att kommunicera med andra eller behöva någon annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om personen.

Behovet av hjälp i samband med de grundläggande behoven ska vara av en särskild karaktär och omfattning för att räknas som ett grundläggande behov. Stödet ska vara av en mycket privat karaktär och insatsen ska vara förbehållen situationer av krävande och komplicerad natur, i regel av mycket personlig karaktär. För att hjälp med personlig hygien, måltider och av- och påklädning ska betraktas som grundläggande behov förutsätts att en annan person måste vara fysiskt nära och att den fysiska närheten ses som personlig och integritetsnära. Det ska också röra sig om praktisk hjälp när det gäller dessa tre grundläggande behov.

Behovet av hjälp och stöd i samband med de grundläggande behoven ska uppfattas som mycket privat och integritetsnära, där den som behöver hjälp måste anses ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges.

Andra personliga behov

För att hjälp med andra personliga behov ska kunna bedömas krävs att hjälpbehovet med de grundläggande behoven är mer än 20 timmar i veckan.

Försäkringskassans bedömning efter omprövning

Personlig hygien

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs tid för hjälp med personlig hygien som grundläggande behov med 8 timmar och 21 minuter per vecka.

För att hjälp med personlig hygien, där nedanstående moment ingår, ska betraktas som grundläggande behov förutsätts att en annan person måste vara fysiskt nära och att den fysiska närheten ses som personlig och integritetsnära. Det ska också röra sig om praktisk hjälp. Behovet av hjälp och stöd ska uppfattas som mycket privat och integritetsnära. Påminnelser, verbal vägledning och allmän tillsyn kan inte räknas som grundläggande behov.

Morgonhygien

Tid för morgonhygien godtogs med i genomsnitt 20 minuter per dag i beslutet den 25 januari 2017.

Vid samtalet med dig den 14 juni 2016 framgår att det inte har skett någon förändring sedan förra uppföljningen. Du behöver hjälp med lättare hygien på morgonen, borsta håret och ibland dusch. Vid dusch behöver du hjälp med intvålning, schamponering och handdukstorkning. Av redogörelse över ditt hjälpbehov, skriven av personliga assistenter den 9 februari 2017, framgår att morgonrutinen tar 30 minuter och inbegriper att ge toalettpapper, sätta på vattnet när du ska tvätta händerna och att hålla fram handduken för torkning. Du får också hjälp

med att bland annat tvätta av dig med tvättlapp, smörja in ansiktet och ta deodorant. Dusch nämns inte i denna redogörelse.

Vid omprövningen gör Försäkringskassan ingen annan bedömning än i beslutet den 25 januari 2017. Du behöver viss praktisk hjälp men en stor del av hjälpen består av påminnelser och muntlig vägledning, och insatser som inte betraktas som integritetsnära, som att sätta på vattnet. Den tid som godtagits för hjälp i samband med morgonhygien bedöms som skälig.

Kvällshygien

Tid för kvällshygien godtogs med i genomsnitt 25 minuter per dag i beslutet den 25 januari 2017.

Vid samtalet med dig den 14 juni 2016 framgår att du duschar på kvällen. Det framgår också att det inte har skett några förändringar sedan den förra uppföljningen. Vid utredningen den 21 juni 2010 framgår att du i samband med dusch puffas på och försöker lite själv men måste ha någon närvarande som hjälper dig med hårtvätt, intvålning, handdukstorkning, hårborttagning och nagelvård. I redogörelse över ditt hjälpbehov, skrivet av personliga assistenter den 9 februari 2017, står att dusch, påklädning och toalettbesök tar 45 minuter, när håret tvättas tar det ytterligare 15 minuter, det anges ske 2 dagar i veckan om det inte behövs mer, vid till exempel kalas eller om det kommer mat i håret. I detta moment beskrivs att du får papper i handen efter toalettbesök och hjälp med att torka rumpan. Assistenterna håller upp locket till tvättkorgen, sätter på duschen och står hela tiden bredvid om något skulle hända. Du tvättar dig själv lite på magen, armar och ben, assistenterna tvättar dig ordentligt sedan. Det är alltid assistenterna som tvättar håret. Du torkas mycket noggrant efter duschen, särskilt mellan tårna eftersom du lätt får fotsvamp.

Försäkringskassans bedömning vid omprövningen är att den tid som beaktats för kvällshygien är rimlig, i förhållande till att en del insatser som inte är av integritetsnära karaktär ingår i kvällshygien. Till exempel att lägga kläder i tvättkorgen, sätta på vattnet till duschen och att du puffas på och försöker lite själv. Du behöver också en hel del handgriplig hjälp, och 25 minuter per dag bedöms som rimligt att godta.

Tandborstning

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs tid för tandborstning med 2 minuter per tillfälle, 3 gånger per dag.

Av intyg från tandläkare Anneli Olsson Lundgren den 5 januari 2017 framgår att du regelbundet sövs för rengöring och fullständig tandbehandlingar. Den dagliga munvården innebär att du behöver hjälp tre gånger dagligen, med tandborstning. Det anges vara av stor vikt att denna sköts av någon som både är insatt i din orala status och behärskar ditt medicinska tillstånd. Borstning sker rutinmässigt, följer alltid samma mönster och beräknas ta 10-15 minuter per tillfälle.

Gemensamma försäkringsfrågor Omprövning
Kundcenter, 0771-524 524

Datum
2017-03-08

Person- och diarienummer
19840924-3527
012983-2017

Av utredning inför tvåårsuppföljning med dig den 21 juni 2010 framgår vad gäller tandborstning att du inte är så samarbetsvillig och att det tar mellan 5 och 10 minuter att borsta tänderna, 3 gånger per dag.

Vid omprövningen gör Försäkringskassan bedömningen att du genom att tre tandborstningstillfällen har godtagits är beviljad skälig tid för hjälp med tandborstning som ett grundläggande behov. Den tid som går åt till att motivera dig till att samarbeta kan inte räknas som ett grundläggande behov.

Toalettbesök

Vid beslutet den 25 januari 2017 godtogs tid för hjälp i samband med toalettbesök med 2 minuter vid 2 tillfällen per dag. Som en följd av behov av hjälp i samband med mens och byte av mensskydd godtogs 20 minuter per månad.

Vid utredning inför tvåårsomprövning den 21 juni 2010 framgår att du säger till när du ska gå på toaletten, men kan klara kortare besök själv. Den handgripliga hjälp som behövs är att torka dig. Du bedöms annars klara dig med handräckning.

Vid utredningssamtalet med dig den 14 juni 2016 framgår att du behöver hjälp med att knäppa och knäppa upp knappar i byxorna och att få toalettpapper i handen. Du behöver också hjälp med att få tvål i handen för att tvätta händerna.

I redogörelse över ditt hjälpbehov, skrivet av personliga assistenter den 9 februari 2017 står att det är viktigt att assistenterna är kroppsnära vid toalettbesök. Detta eftersom det finns många vassa och farliga saker därinne. Epilepsianfall är vanliga i badrummet. Det räcker med en nysning eller annat oväntat ljud för att framkalla ett anfall. Då faller du handlöst. Behovet av hjälp i samband med mens beskrivs också, bindan byts vid varje toalettbesök, på morgonen duschas du nedtill, de andra gångerna torkas du först, sedan görs en avtvättning med tvättlapp. Detta uppges ta 5 minuter extra varje gång, vid 7 toalettbesök per dag blir det 35 minuter extra per dag 7 dagar i veckan.

Före det att beslutet den 25 januari 2017 fattades lämnade du synpunkter på förslaget. Av synpunkterna framgick att du behöver hjälp vid toalettbesök. Du behöver motiveras att sitta och hjälp med aktiva hygieniska insatser samt övervakning på grund av din epilepsi.

Försäkringskassans bedömning vid omprövningen är att den tid som har godtagits för hjälp i samband med toalettbesök och i samband med mens är rimlig. En del av den hjälp du behöver är handräckning, och hjälp med att knäppa och knäppa upp knappar bedöms inte vara av den integritetsnära karaktär som ska känneteckna behov som föranleder personlig assistans. I samband med att du sköter magen behöver du hjälp med torkning och detta anges ske i genomsnitt 2 gånger per dag. Vad gäller hjälp i samband med att mensskydd byts är Försäkringskassans bedömning vid omprövningen att den tid som har godtagits för hygien är tillräcklig för att inrymma även ditt hjälpbehov i samband med mens.

Gemensamma försäkringsfrågor Omprövning
Kundcenter, 0771-524 524

Datum
2017-03-08

Person- och diarienummer
19840924-3527
012983-2017

Dusch i samband med simning

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs 20 minuter per tillfälle för hjälp före och efter badet inomhus. Simningen har uppehåll under sommaren och därför godtogs 44 tillfällen per år. Tid för dusch i samband med bad i havet godtogs med 10 minuter per tillfälle, vid 8 gånger under året.

I redogörelse över ditt hjälpbehov, skriven av personliga assistenter den 9 februari 2017, står att den sammanlagda tidsåtgången i samband med besök vid badhuset är 2 timmar och 30 minuter, från det att ni lämnar hemmet tills ni är åter.

Försäkringskassans bedömning vid omprövningen är att den tid som sammantaget har godtagits för dusch väl bör tillgodose ditt hjälpbehov.

Insmörjning efter dusch

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs tid för insmörjning efter dusch med 5 minuter per dag.

I samband med omprövningen gör Försäkringskassan ingen annan bedömning än vid beslutet den 25 januari 2017. Du bedöms behöva handgriplig hjälp med insmörjning, 5 minuter bedöms skäligt för detta hjälpbehov.

Sårrengöring

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs ingen tid för sårrengöring.

Du lämnade synpunkter på förslaget till beslut före det att beslutet den 25 januari 2017 fattades och av dessa synpunkter framgår att du får sår som en följd av ditt självskadebeteende, dessa behöver inspekteras och tvättas rena och du får salva för att undvika infektion.

Försäkringskassans bedömning vid omprövningen är densamma som i beslutet den 25 januari 2017. Sårvård till följd av självskadebeteende ingår inte i den normala personliga hygien och kan inte bedömas som ett grundläggande behov.

Avtvättning efter måltider, sminkning, nagelvård med mera

I beslutet den 25 januari godtogs tid för hjälp med sminkning och nagelmålning med 30 minuter per vecka.

I Redogörelse över ditt hjälpbehov, skrivet av personliga assistenter den 9 februari 2017, framgår att du behöver hjälp med nagelvård och filning av både händer och fötter 6 minuter per vecka. Hårborttagning under armar, ben och bikinilinjerna 20 minuter varannan vecka. Peeling av ansiktet 1-3 gånger per vecka, insmörjning efteråt, 5 minuter per tillfälle. Rengöring av öron, 1-2 minuter. Måla med nagellack, och ta bort nagellack, 15 minuter. Massage framför Tv:n på kvällen, nacke, rygg och hårbotten, 30 minuter.

Försäkringskassans bedömning vid omprövningen är att den tid som godtagits för hjälp med din hygien bör tillgodose ditt hjälpbehov.

På- och avklädning

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs 1 timma och 53 minuter för hjälp med på- och avklädning som ett grundläggande behov.

Den hjälp som bedöms som kroppsnära och integritetsnära och innebär ett behov av praktisk hjälp kan godtas när tiden för hjälp med personliga behov bedöms. Hjälp med att ta på och av ytterkläder bedöms alltså inte på samma sätt som de kläder som sitter närmast kroppen. I de fall det behövs även vägledande och motiverande insatser är detta inte ett grundläggande behov.

Vid utredningssamtalet med dig den 14 juni 2016 framgår att behovet av hjälp med av- och påklädning ser likadant ut som tidigare. Vid utredning inför tvåårsomprövning den 21 juni 2010 framgår att du behöver hjälp med att ta fram kläder. Du kan inte knäppa knappar eller stänga en dragkedja. Du behöver hjälp med att ta på BH-toppar och trosor, byxor och ytterkläder. Du är behjälplig till viss del och försöker även själv men behöver kontrolleras och rättas till. Du behöver i stort sett total hjälp. Du behöver hjälp med att klä av nattkläder och ta på kläder för dagen. Avklädning inför dusch tidig kväll, påklädning av joggingkläder därefter och sedan avklädning av joggingkläder och påklädning av nattkläder.

Av synpunkter som du lämnade inför beslutet den 25 januari 2017 framgår att du behöver hjälp med av- och påklädning efter varje måltid (utöver morgon och kväll) och efter urinläckage en gång per dag.

I redogörelse över ditt hjälpbehov, skriven av personliga assistenter den 9 februari 2017, står att du byter kläder innan lunch, det kan bli ett byte till innan du går ut, på eftermiddagen byte från jeans till myskläder innan nattlinnet ska på. Däremellan kan byte av kläder förekomma eftersom du spiller på dig under måltiderna. Kläderna blir solkiga och våta.

Försäkringskassans bedömning vid omprövningen är att den tid som har godtagits för hjälp med klädbyten är rimlig. Det kan också konstateras att antalet klädbyten som redovisas har ändrats sedan utredningssamtalet. Att ta fram kläder och klä på och av ytterkläder räknas inte in i de grundläggande behoven.

Måltider

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs ingen tid för hjälp med att äta och dricka som grundläggande behov.

För att hjälp med måltiden ska beaktas i bedömningen av de grundläggande behoven krävs att den sökande behöver hjälp med intagandet av måltiden. Med det menas hjälp med att föra maten till munnen eller hjälp med att få maten till munnen. Annan hjälp som kan behövas runt en måltid, som att förbereda maten, ta till sig av maten och dela den räknas inte som grundläggande behov. Det beror på att de momenten inte anses vara av den personliga karaktär som krävs.

Dr Torbjörn Lindqvist skriver i intyg den 19 december 2016 att du är finmotoriskt reducerad, Du tar inte själv initiativ till att äta och dricka. Kan någon gång föra ett glas vatten till munnen, men har inte kapacitet att själv försörja dig.

Vid utredningssamtal med dig den 14 juni 2016 framgår att du bra dagar kan äta och dricka självständigt. De dagar du inte mår bra behöver du hjälp med att matas och detta inträffar några dagar i veckan.

I redogörelse över ditt hjälpbehov, skriven av personliga assistenter den 9 februari 2017, står att de sitter bredvid dig när du äter. Vid frukosten ger assistenterna dig välling, sedan torka de av dig runt munnen. Hjälps åt med mackan, är den kladdig behövs avtorkning av handen och munnen under tiden du äter. Du blir matad med ägget. Du dricker kaffe i egen mugg. Vid dåliga dagar behöver du matas hela tiden. Vid lunchen står att du behöver hjälp med att få maten på gaffeln, ibland räcker inte det utan assistenterna får mata.

Försäkringskassan inser att du har epilepsianfall och aggressionsutbrott, att vissa dagar är sämre än andra och att du ibland behöver matas. Det beskrivs att du oftast klarar att föra maten till munnen själv – de dåliga dagarna är några dagar i veckan. Mot bakgrund av att du klarar att föra maten och drycken till munnen kan ingen tid godtas för måltider som ett grundläggande behov. Försäkringskassan gör ingen annan bedömning i samband med omprövningen.

Kommunikation

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs ingen tid för hjälp med kommunikation.

För att hjälp med kommunikation ska räknas som ett grundläggande behov krävs att personen med funktionsnedsättningen behöver ha ytterligare en person, det vill säga den personliga assistenten, närvarande för att en kommunikation över huvud taget ska vara möjlig. Personen ska ha sådana svårigheter att förmedla och ta emot budskap att den som ger assistans behöver ingående kunskap om personen. Det innebär att det måste finnas en svårighet för andra att förstå vad personen vill. Det krävs nära kännedom om personens uttryckssätt och förmåga att förstå och uppfatta andra. Detta gäller i synnerhet när personen kommunicerar med alternativa kommunikationsmetoder eller uttryckssätt som kan förstås endast av den som har ingående kännedom om honom eller henne. Det kan handla om att tolka ansiktsuttryck, olika ljud, eller kroppsspråk exempelvis.

Vid utredningssamtalet med dig den 14 juni 2016 framgår att du har ett bra ordförråd och kan tala, men du kan vara otydlig. Du behöver hjälp och stöttning då du oftast pratar i bildform. Du behöver hjälp att föra din talan i dina tysta perioder. Du behöver hjälp i vissa sociala situationer och alltid vid kontakt med myndigheter.

Enhetschef Eva-Marie Persson skriver i brev den 2 februari 2017 att hennes bedömning är att du har behov av gemenskap med andra men att du inte klarar att

Gemensamma försäkringsfrågor Omprövning
Kundcenter, 0771-524 524

Datum
2017-03-08

Person- och diarienummer
19840924-3527
012983-2017

samspela kommunikativt med andra än dina personliga assistenter. Om du ska delta i daglig verksamhet behöver du en assistent som kan vägleda dig i kommunikation, vara ditt språkrör och dämpa den oberäknelighet som uppstår vid vanlig kommunikation.

I komplettering till din begäran om omprövning skriver du att du har stora kommunikationssvårighet. Du kan inte förmedla eller ta emot budskap. Du är i behov av ett individunikt språk.

Vid omprövningen gör Försäkringskassan ingen annan bedömning än i beslutet den 25 januari 2017. Alla förutsättningar som ska vara uppfyllda för att hjälp med kommunikation ska räknas som ett grundläggande behov är inte uppfyllda. Det bedöms inte behövas en assistent närvarande för att kommunikation över huvud taget ska vara möjlig. Det bedöms inte behövas särskild kunskap om dig och din funktionsnedsättning för att kunna hjälpa dig att kommunicera med tredje part.

Hjälp som förutsätter ingående kunskap

I beslutet den 25 januari 2017 godtogs ingen tid för hjälp som förutsätter ingående kunskap.

I omprövningskrivelsen skriver du att du inte har fått någon tid beräknad för annan ingående kunskap. I kompletteringen till din begäran om omprövning skriver du att du har ett stort behov av praktisk hjälp i din dagliga livsföring på grund av din psykiska utvecklingsstörning och autism, det vill säga en psykisk sjukdom. Du har behov av kvalificerade motivations- och aktiveringssinsatser för att förmå dig själv att utföra något av de grundläggande behoven. Du kan inte sköta dina basala behov och inte fullfölja påbörjade aktiviteter utan handgriplig hjälp.

Tillämpningen har skärpts sedan du senast fick assistansersättning 2011.

För att det grundläggande hjälpbehovet annan hjälp som förutsätter ingående kunskap överhuvudtaget ska bli aktuellt så ska personen ha en psykisk funktionsnedsättning. Bedömningen av det grundläggande hjälpbehovet ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den försäkrade” sker i olika steg:

- Har den försäkrade en stor och varaktig psykisk funktionsnedsättning?
- Behöver den försäkrade hjälp av någon med *ingående kunskaper* om honom eller henne?
- Finns det en koppling mellan behovet av hjälp av någon med ingående kunskap och de övriga grundläggande behoven, det vill säga hjälp med personlig hygien, måltider, att klä av och på sig eller att kommunicera?
- Är behovet av hjälp en följd av den psykiska funktionsnedsättningen?

Om svaret på någon av frågorna är ”nej” kan annan hjälp som kräver ingående kunskaper inte beaktas vid bedömningen av de grundläggande behoven.

För att behov av hjälp med kvalificerade motivations- och aktiveringssinsatser ska kunna ses som det grundläggande behovet av annan hjälp som kräver *ingående*

kunskap om den försäkrade ska hjälpen syfta till att förmå honom eller henne att överhuvudtaget klä sig, äta, sköta sin hygien eller kommunicera. Vid bedömningen av *ingående kunskap* kan man bland annat ta hänsyn till om det krävs personal med personspecifik kännedom. Om det räcker med adekvat utbildning i funktionsnedsättningen och om det räcker med att man får kunskap om personen och funktionsnedsättningen utifrån medicinsk dokumentation och adekvata säkerhetsåtgärder, kan det inte anses krävas ingående kunskaper om just den försäkrade.

I redogörelse över ditt hjälpbehov, skriven av personliga assistenter den 9 februari 2017, beskrivs att du har utåtagerande beteende, där du kan bli arg för saker som att assistenterna säger ett ord du tycker är fel. Du kan sparka på saker och välta ner tallriken från bordet när du äter. Vid anställning krävs en god utbildning, man måste ha ingående kunskaper om epileptiska anfall, autism och utåtagerande beteende och även förstå ditt bildspråk. Alla klarar inte av att jobba själva med dig eller passar för det. Av utredningen framgår att du behöver motiveras för att till exempel sitta på toaletten och att assistenterna behöver sitta nära dig när du äter.

Av det som framkommer i ärendet bedömer Försäkringskassan vid omprövningen att det inte framkommer sådana uppgifter som visar att du behöver kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser för att förmå dig att utföra de grundläggande behoven. Försäkringskassans bedömning är att det räcker med kunskaper om din funktionsnedsättning och dig utifrån medicinska underlag och adekvata säkerhetsåtgärder för att kunna hindra dig från att skada dig i samband med epileptiska anfall. Därför kan ingen tid godtas för hjälp som förutsätter ingående kunskap.

Försäkringskassans samlade bedömning

I beslutet den 25 januari 2017 bedömdes du omfattas av LSS personkrets. Ditt behov av hjälp grundläggande behov bedömdes omfatta i genomsnitt 8 timmar och 28 minuter i veckan när det gällde personlig hygien och 1 timma och 53 minuter när det gällde av- och påklädning.

I samband med omprövningen gör Försäkringskassan bedömningen att ingen mer tid kan godtas för hjälp med de grundläggande behoven. Det innebär att ditt behov av personlig assistans för dina grundläggande behov inte uppgår till i genomsnitt 20 timmar per vecka och du har därför inte längre rätt till assistansersättning. Men Försäkringskassan ändrar beslutet så till vida att du beviljas längre omställningstid. Assistansersättningen kommer att betalas ut även för februari och mars 2017 för den personliga assistans du får under denna tid. Från och med april 2017 upphör utbetalningen.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Det här beslutet är grundat på följande bestämmelser:

- 51 kap. 2-5, 12 §§ socialförsäkringsbalken
- 112 kap. 5 § socialförsäkringsbalken
- Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) om assistansersättning
- 113 kap. 7 § socialförsäkringsbalken

Är du inte nöjd med beslutet?

Läs på nästa sida om vad du kan göra.

Försäkringskassan

Ingrid Lilja

Är du inte nöjd med beslutet?

Om du tycker att det här beslutet är fel kan du överklaga det hos förvaltningsrätten. I så fall ska du skicka ett brev till Försäkringskassan.

Brevet måste komma in inom två månader från den dag du tagit del av beslutet. Försäkringskassan skickar sedan brevet till förvaltningsrätten.

Brevet ska innehålla följande uppgifter:

- Vilket beslut som du vill överklaga.
- Hur och varför du vill att beslutet ska ändras.
- Ditt namn, personnummer, adress och telefonnummer.

Om du anlitar ombud vill förvaltningsrätten att du anger ombudets namn, adress och telefonnummer.

Överklagandet skickas till Försäkringskassan, Omprövningsenheten,
405 12 Göteborg.

Övrigt

Om du överklagar beslutet och du får personlig assistans under tiden är det viktigt att du skickar in handlingar som styrker det. Om du inte skickar in handlingar i rätt tid så kan assistansersättning inte betalas ut även om Förvaltningsrätten skulle ändra beslutet och anse att du har rätt till assistansersättning. Det här måste du göra:

- Redovisa alla timmar på räkningen.
- Skicka in tidsredovisning för de här timmarna.
- Skicka in handlingar som styrker att det finns assistenter anställda för de här timmarna. Det kan till exempel vara anställningsavtal.

En kopia av detta beslut har skickats för verkställighet till det Försäkringskassakontor som fattade beslutet den 25 januari 2017.

Har du frågor?

Du är välkommen att ringa till vårt kundcenter på 0771-524 524 om du har frågor om ditt ärende.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.